

GERNIKA(K) | GUERNICA(S)
 Nazioarteko Kongresua | Congreso Internacional

2024ko ekainaren 13tik 14ra
(Gernika-Lumo, Bizkaia)

Osoko ponentziak
 Elai-Alai Aretoa
Gainerako solasaldiak
 Euskal Herria Museoa
Erakusketak
 Gernikako Bakearen Museoa
 (Xabier Erkizia, "Aire erre")
 Elai-Alai Aretoa (MHLko
 Hezkuntza azpitaldea)
 Euskal Herria Museoa
 (Kongresurako kartelgintza)
Itxiera
 Gernikako Batzar Etxea

13-14 de Junio, 2024
(Gernika-Lumo, Bizkaia)

Ponencias plenarias
 Sala de Conferencias Elai-Alai
Resto de intervenciones
 Museo Euskal Herria
Exposiciones
 Museo de la Paz de Gernika
 (Xabier Erkizia, "Aire quemado")
 Centro Elai-Alai (Subgrupo de
 educación de MHLI)
 Museo Euskal Herria
 (Cartelería para el Congreso)
Clausura
 Casa de Juntas de Gernika

Finantzaketa / Financiado por:

Antolatzailea: MHLI Ikertalde kontsolidatua (Memoria Historikoa Literatura Iberiarretan). Euskal Herriko Unibertsitatea, UPV/EHU / **Organizadorea:** Grupo de Investigación consolidado MHLI (Memoria Histórica en las Literaturas Ibéricas). Universidad del País Vasco, UPV/EHU.

GERNIKA(K)/GUERNICA(S) NAZIOARTEKO BILTZARRA

PROGRAMA, TOURRA ETA ERAKUSKETAK

Zuzendariak: Ana Gandara Sorarrain, Mari Jose Olaziregi Alustiza, Miguel Rivas Venegas

PONENTZIEN ETA KOMUNIKAZIOEN PROGRAMA

2024ko ekainak 13

ELAI-ALAI ARETOA

8:45 Akreditazioen entrega

9:15 Biltzarraren irekiera-ekitaldia

Aurkezle: Mari Jose Olaziregi (UPV/EHU-MHLI). Parte hartzaileak: José Antonio Rodríguez Ranz (EJ), Begoña de Ibarra (BFA), Itziar Alkorta (UIK)

9:35-11:00 Hizlari gonbidatuak. Aurkezle: Pio Pérez (UPV/EHU-MHLI)

Mari Jose Olaziregi Alustiza (UPV/EHU): «Gernika emakume ahotsez»

Stefanie Schüler-Springorum (Technische Universität Berlin): «Gernika como símbolo. Actualizaciones Alemanas»

11:00-11:25 Atsedena

11:30-12:30 **Gernika: hurbilpen bat erakundeetatik. Aurkezle: Iزارo Arroita (UPV/EHU-MHLI)**

José Miguel Gastón Aguas

(Nafarroako Memoriaren Institutuko zuzendaria)

Aintzane Ezenarro Egurbide

(Gogora- Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua)

Maria Oianguren Idigoras

(Gernika Gogoratuz Bakearen Aldeko Ikerketa Zentroko zuzendaria)

Bazkaltzeko atsedena

14:30-15:30 **Komunikazioak EUSKAL HERRIA MUSEOA**

EH Museoa: lehen solairua

Gure Gernika(k), Gernika unibertsala (euskara). **Moderatzaile: Beñat Sarasola (UPV/EHU-MHLI)**

Mikel Ayerbe (UPV/EHU): «Gure etxeko (beste) Gernika»

Ainhoa Urzelai Vicente (MU): «Gure Gerniak. Zer dio Haur eta Gazte Literaturak iraganeko gertakari traumatikoez? Hezkuntza eremuan baliatzeko corpus literario baten aurkezpena»

Nerea Eizagirre (UPV/EHU): «Gernika (norabide anitzeko) oroimen gunea Sarrionandiaren testuetan»

EH Museoa: bigarren solairua

Gernika: urbanismoa eta erresistentzia (gaztelania). **Moderatzaile: Mikel Onandia (UPV/EHU-MHLI)**

Francisco Javier Muñoz Fernández (UPV/EHU): «Gernika 1937: laboratorio de reconstrucción»

Ander López Díez (UPV/EHU): «“Guernica Gernikara” como herramienta de transformación urbana: una interpretación del “Plan político y cultural para Gernika y su entorno” [1979-1981]»

Ivan Zumalde (Casa Gernika Brasil): «Ecos de Gernika como resistencia en la recuperación democrática brasileña: una respuesta a los movimientos neofascistas de ayer y de hoy»

EH Museoa: hirugarren solairua

Ikerketak iberiar esparrutik (MHLIren kolaboratzaileak) (gaztelania). Moderatzaile: Pio Pérez (UPV/EHU-MHLI)

Dolores Vilavedra Fernández (Universidade de Santiago de Compostela): «Gernika(s) en la literatura gallega: de lo histórico a lo alegórico, de lo local a lo universal»

Iker González Allende (University of Nebraska-Lincoln): «Gernika en las memorias de guerra de escritoras nacionalistas vascas: Pilar de Zubiaurre y Polixene Trabudua»

Raquel Macciuci (UNLP): «Guernicas del lado de allá: itinerancias y resignificaciones del cuadro de Picasso en Argentina»

EH Museoa: zalditegia

Gernika: bertsolaritza, oihartzunak (euskara). Moderatzaile: Nagore Fernández (UPV/EHU-MHLI)

Miren Ibarluzea (UPV/EHU): «Gernikaren oihartzunak bat-bateko bertsolaritzan»

Asier Barandiaran (UPV/EHU): «Bertsolaritza Gernikan: Bonbardaketaren memoria inprobisatua eta idatzia»

15:30-17:00 **Komunikazioak: EUSKAL HERRIA MUSEOA**

EH Museoa: lehen solairua

Gernika, dispositibo artistiko (euskara, gaztelania). Moderatzaile: Beñat Sarasola (UPV/EHU-MHLI)

Maite Garbayo (UPV/EHU): «Madre con niño muerto»

Ismael Manterola/ Mikel Onandia/ Andere Larrinaga (UPV/EHU): «Xabier Sáenz de Gorbearen Gernikak. Arte historialari baten urratsen ondorengotza »

Aritz Galarraga (UCM): «Alain Resnaisen Guernica (1950), edo nola birsignifikatu Picassoren artelan ezaguna Bigarren Mundu Gerra bukatu ostean»

EH Museoa: bigarren solairua

Esangura politikoa (euskara, gaztelania). Moderatzaile: Ane Arrastoa (UPV/EHU-MHLI)

Gorka Mercero (University of Liverpool): «Gernika, Gaza: zer egin kosmopolitanismoaren eta nazioaren ideiekin»

Aitana Albusua Ortiz (UPV/EHU): «Re-imaginando pasados queer: “Ikatza bezain beltz” (‘Como el carbón’) y “Bizi hori galtzeko beldurrez” (‘Con miedo de perder esa vida’) (1997), de Xabier Montoia»

Andrés de Jesús Segura (UPV/EHU): «A propósito de la paloma del *Guernica*. Francisca Aguirre: una biografía poética de la memoria colectiva»

EH Museoa: hirugarren solairua

Gernika, *Lieux de mémoire* (euskara, gaztelania). **Moderatzaile: Miren Ibarluzea (UPV/EHU-MHLI)**

Shelley Godsland (Universiteit van Amsterdam): «*Guernica* de Dave Boling»

Frank Schulze (M.L.Universität Halle-Wittenberg): «La escucha como estrategia narrativa para hacer memoria en la novela *Die Kinder von Gernika*»

Garbiñe Iztueta (UPV/EHU): «Oroimenaren etorkizuna XXI. mendean: Gernika eta medialitatea alemanez idatzitako narratiban»

EH Museoa: zalditegia

Memoria, tradizioa eta exilioa (euskara, ingelera). **Moderatzaile: Ainhoa Urzelai (UPV/EHU-MHLI, MU)**

Pio Pérez/ Laura Volpi (UPV/EHU): «Gernikako arbola memoria gune gisa»

Ziortza Gandarias (Boise State University): «Euzko-Gogoa: Erbestean haritza»

David Bernabé Romero (UPV/EHU): «Companions from Far-Off Lands: The Mythical Connection of the White Tree of Gondor and the Tree of Gernika»

17:30-18:45 **GERNIKAKO BAKEAREN MUSEOA**

Aire erre erakusketara bisita **aurkezlea: Ismael Manterola (UPV/EHU-MHLI), komisarioa**

2024ko ekainak 14

ELAI-ALAI ARETOA

9:15-11:30 **Hizlari gonbidatuak. Aurkezle: Ismael Manterola (UPV/EHU-MHLI)**

Rocío Robles Tardío (Universidad Complutense de Madrid): «El traslado de *Guernica* al Museo Reina Sofía en imágenes: análisis desde la iconografía política»

Jorge Luís Marzo (BAU, Centre Universitari de Disseny): «“El cuadro ya se puede exponer sin temor a riesgos desagradables”. Patrimonio y domesticación»

Xabier Irujo Amezaga (University of Nevada): «Gernika, ocho décadas de desmemoria»

11:30-12:00 **Atsedena**

12:00-13:30 **Komunikazioak**

ELAI-ALAI ARETOA

Gernika(k), hezkuntzan (euskara, gaztelania). **Moderatzaile: Garbiñe Iztueta (UPV/EHU)**

Ane Arrastoa/Nagore Fernández (EHU/UPV): «Gernika(k) testuliburuetan: artelanaren erabilerak eta esangurak hezkuntzan»

Amal Conesa (Universidad de Murcia): «Guernica, del cuadro al aula, del aula al escenario: posibilidades didácticas de la representación de “Guernica” de López Mozo en el aula de secundaria» (Universidad de Murcia)

Nerea Permach/ Amaia Serrano-Mariekurrena/ Ursula Luna (UPV/EHU): «Formación del profesorado en memoria histórica a través de álbumes ilustrados. El estudio de caso de Gerra ez du izenik»

Manuel Ibáñez/ César Layana/ Josemi Gastón (Dir. Gen. de Memoria y Convivencia, Gobierno de Navarra): «Red *Escuelas con Memoria* como paradigma educativo»

EUSKAL HERRIA MUSEOA

EH Museoa: lehen solairua

Resementizaciones (gaztelania). **Moderatzaile: Miguel Rivas (UPV/EHU-MHLI)**

Daniel Verdú Schumann (UC3M): «De la retórica del consenso a la desactivación política: la resemantización del Guernica en el contexto transicional»

Nicola Ashmore (Brighton University): «El *Guernica* de Picasso y sus recreaciones»

Itziar Larrinaga Cuadra (Musikene): «*Gernika jausi da, baino galdu ez!* [¡Ha caído Gernika, pero no la hemos perdido!]: imaginario de la ópera *Gernika* de Francisco Escudero»

Beatriz Martínez López (CSIC): «La resignificación del Guernica a través de la interacción entre texto e imagen en el contexto editorial franquista»

EH Museoa: hirugarren solairua

Sinbologia, iraupena eta memoria (euskara, gaztelera). **Moderatzaile: Amaia Elizalde (UPV/EHU-MHLI)**

Alberto Irigoyen Artetxe (Universidad del Este, La Plata): «Gernika en el Río de la Plata. Origen y vigencia de un símbolo»

Katarzyna Mirgos (Gdansk University): «La nueva Gernika: Ucrania»

Tania González (UdG): «Gerra Zibileko ondarearen materialtasunak eta oroitzapenak: Burdinezko Hesiaren bandalismoa (Euskal Herria)»

Bazkaltzeko atsedena

15:30-16:00

Erakusketaren bisita komentatua “**Artearen memoria eskolan**”. **Aurkezleak: Amaia Elizalde/ Izaro Arroita** (MHLI ikerketa-taldeko didaktika ataleko kideak)

16:30-18:30 **GERNIKAKO BATZAR ETXEA**

Bisita gidatua Batzarretxean

Hitzaldia: Maitane Ostolaza (Université de Perpignan): «Gernikako arbola: euskaldunen oroimen lekua»

Biltzarraren itxiera: Mari Jose Olaziregi

MATRIKULADUNENTZAKO TOUREN AUKERA (Gernikako Bakearen Museoa antolatuta)

Taldeak plaza-mugen eta komunikatzaileen ordutegien arabera osatuko dira

EKAINAK 13:

12:45- 13:45 MEMORY TOUR (EUSKARA) 25 plaza gehienez

16:30- 17:30 MEMORY TOUR 2 (INGLÉS) 25 plaza gehienez

EKAINAK 14:

12:45- 13:45 MEMORY TOUR 3 (CASTELLANO) 25 plaza gehienez

MATRIKULA ZABALIK: <https://forms.gle/Q4gmkLxRWNTanHGA7>

ERAKUSKETAK

Aire Errea: Xabi Erkiziaren erakusketa

Maiatzaren 15etik abenduaren 29ra arte.

Gernikako Bakearen Museoa.

Gernikako Bakearen Museoa eta MHLI (Memoria Historikoa Literatura Iberiarretan) ikerketa taldearen artean antolatutako erakusketa, Xabier Erkizia (Lesaka, 1975) artistaren *Aire errea* isoinu instalazioa aurkezten duena.

Gerraren zarata kontzeptuaren gaineko hausnarketa da, mendebaldeko gizartean gerrari buruz daukagun iruditeria zabal eta konplexuaren harira, irudiez gain, soinuaren bitartez ere eraiki den heinean. Guda baten soinuaren gaineko hurbilketa gutxi egin dira, nahiz eta jakin gerrak zentzu guztiak blaitzen dituela eta bereziki entzumenetik datorrena. Nolako hotsa du gerra batek? Hori da artistak bere buruari egin dion galdera. Gernikako bonbardaketatik bizirik irten zuen lekuko batek emandako deskribapenean oinarrituta, Erkiziak aire errea nozioa bere egin du, bonbardaketaren ondoren etorri zen suteari erreferentzia eginez.

Artearen memoria hezkuntzan erakusketa

Ekainaren 3tik 21era arte.

Gernika-Lumoko Kultur Etxeko Elai Alai Aretoan

MHLI ikerketa taldeko hezkuntza azpitaldeak garatu duen *Memoriaren Artea eta Artearen Memoria hezkuntzan* proiektua dago erakusketaren oinarrian.

Proiektuaren helburu nagusia proposamen didaktiko landu eta eraginkor bat sortzea izan da, literatura eta beste arteak oinarri zein bidetzat hartuta, Euskal Herrian XX. mendean zehar eragin sakona izan duten gatazkak haur eta gazteengana hurbiltzeko, eta horien inguruan kritikoki eta sormenez hausnartzeko. Proposamen interartistiko eta diziplinartekoak hiru urratseko metodologia parte-hartzailea du oinarri (1. Beroketa fasea; 2. Gatazkarekiko hurbilpena; 3. Esperientzia interartistikoa), eta bide horretan, Haur eta Gazte Literatura ere baliatzen da, besteak beste.

Gernika(k)/Guernica(s) Nazioarteko Kongresurako Kartelak

Maiatzaren lehen hamabostaldetik ekainaren erdira arte.

Gernika-Lumoko Euskal Herria Museoa.

Gernika(k)/Guernica(s). Trauma historikoaren birsemantizazioak kongresuko kartel iragarlea hautatzeko, Sorkuntza eta Diseinu Graduko “Diseinu Grafikoa” irakasgaiko 3 taldek parte hartu zuten kartel sorkuntzaren ariketa gauzatzen. Aurkeztu ziren kartel kopurua eta lanen kalitatea ikusita, Kongresuko egunetan lanok erakusketa batean ikusgai jartzea erabaki zen. Tartean, Kongresuko kartel iragarlearen egilea izan den Amets Leriaren kartela egongo da ikusgai.

Laburpenak + Ohar biografikoak

Kongresuko webgune ofiziala

EUS.: <https://mhli.net/gernika/>

CAST.: <https://mhli.net/es/gernika/>

ENG.: <https://mhli.net/en/gernika/>

GERNIKA(K) | **GUERNICA(S)**
Nazioarteko Kongresua | Congreso Internacional

